

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

โครงการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามนั้นมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1 เพื่อศึกษาและสำรวจทุนทางวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม 2 เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วม 3 เพื่อกำหนดแนวทางในการปรับปรุงภูมิทัศน์ของพื้นที่ให้เกิดอัตลักษณ์ของชุมชน 4 เพื่อพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม 5 เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ไปสู่ความยั่งยืน ด้านสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มศึกษาข้อมูลทุติยภูมิโดยมีเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งต่างๆ ทั้งเอกสารการท่องเที่ยว สื่อออนไลน์อันได้แก่เว็บไซต์แนะนำการท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามและนอกจากนี้ โครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยทำการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ข้อมูลจากการ Focus group ด้วยการรวบรวมผู้รู้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง พร้อมด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Data) ที่ได้จากการลงพื้นที่สำรวจในสถานที่ท่องเที่ยวจริงในพื้นที่อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งการนำข้อมูลที่ได้จากส่วนหนึ่งของการวิจัย คือ การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มาใช้ในการจัดระบบของข้อมูลมาสู่การสังเคราะห์ออกมาเป็นบทวีดิทัศน์ เพื่อนำมาสู่การพัฒนาเป็น สื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม และสำรวจข้อมูลภาคสนาม ได้แก่ การทำสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เจาะลึกชาวบ้าน และผู้นำชาวบ้าน แบบสอบถามนักท่องเที่ยว การสังเกต และนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม SPSS และใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวและปรับปรุงภูมิทัศน์ ของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบางคนที่

5.1 สรุปผลการศึกษา

ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม นั้น มีหลายมิติ เช่น ความรู้ ความสามารถ ภูมิปัญญา วิธีคิดในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติซึ่งใช้คำว่า จริตนิสัยที่ปรากฏของ ชาวสวนอำเภอบางคนที ทุนทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ ซึ่งศึกษาได้จากตำนานเมือง และเอกสารทางประวัติศาสตร์ที่บันทึกเกี่ยวกับสภาพที่ตั้ง แหล่งทรัพยากร การทำมาหากิน การ ปกครอง ลักษณะการตั้งถิ่นฐานของผู้คนแม่น้ำแม่กลอง อันเป็นแม่น้ำสายหลักร่วมกับลำคลอง ย่อยจำนวนกว่า 300 คลอง และท้องร่องสวนร่วมกับจำนวนพืชพรรณนานาชนิดที่ปรากฏอยู่ใน เรือกสวนที่มีความอุดมสมบูรณ์ยาวนานกว่า 200 ปี ทุนทางธรรมชาติ เหล่านี้เป็นอัตลักษณ์ ของ บางคนที่ นับตั้งแต่พันธุ่มะพร้าว ส้มโอ ลิ้นจี่ ถั่วเน่าเป็นผลไม้ที่มีรสชาติและลักษณะเฉพาะของพืช ประจำท้องถิ่นแห่งนี้ ดังนั้นจากสภาพจริงในพลวัตท้องถิ่น มิติทางวัฒนธรรมในบริบทและเงื่อนไข ของการเปลี่ยนแปลงจะเป็นตัวช่วยและตัวเชื่อมให้สภาพความเป็นบางคนที่ เป็นพื้นที่แหล่งสุดท้าย ในด้านความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำแม่กลอง มีคลอง มีท้องร่องสวนให้ดำรงอยู่กับธรรมชาติ แม้ว่า ยุคโลกาภิวัตน์จะนำทุนนิยมมาเปลี่ยนพื้นที่ของท้องถิ่น แต่การขับเคลื่อนที่คนในท้องถิ่น (สัมภาษณ์คุณนรรัตน์ชัย อิมสุทธิ ชาวบางคนที่ อายุ 30 ปี) ยังคงมีความใฝ่ฝันที่ให้พื้นที่บางคนที่ เป็นพื้นที่สีเขียว ปลอดภัยจากทุนนิยม ในขณะนี้เพื่อนๆ ในวัยเดียวกัน ซึ่งได้ทำหน้าที่ดูแลท้องถิ่นใน ฐานะเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

ผลการศึกษาวิจัยยังได้พบว่าสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในพื้นที่ อำเภอบางคนที จังหวัด สมุทรสงคราม นั้นประกอบด้วย 9 แห่ง ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัย เรื่อง ความสนใจ ของ นักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ศสมศักดิ์ คล้ายสังข์, 2554 ซึ่งพบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสนใจในการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบางคนที จังหวัด สมุทรสงคราม โดยโบสถ์ปรกโพธิ์และค่ายบางกุ้งได้รับความสนใจมากที่สุด และในอันดับรองลงมา คือตลาดน้ำบางน้อย นอกจากนี้ยังมีสถานที่ท่องเที่ยวทางศาสนาพุทธและคริสต์ที่นักท่องเที่ยวให้ ความสนใจ คือ อาสนวิหารแม่พระบังเกิด บางนกแขวก (สังฆมณฑลราชบุรี) ที่เหตุผลของการไป ท่องเที่ยวคือ เพื่อเที่ยวชมสถาปัตยกรรมทางคริสตจักร และวัดเจริญสุขาราม หรือ "วัดประตุน้ำบาง นกแขวก" โดยเหตุของการท่องเที่ยว คือ เพื่อขอพรสิ่งศักดิ์สิทธิ์

นอกจากนี้การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวยังพบว่าชุมชนบางคนที่ ยังมีปัญหาด้านต่างๆดังนี้

- 1.ด้านกายภาพของพื้นที่ ประกอบด้วย ปัญหาเรื่องการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ ปัญหาที่จอดรถ ปัญหาเส้นทางสัญจร ปัญหาเรื่องทางเดิน ปัญหาเรื่องป้าย ปัญหาภูมิทัศน์ และปัญหาเรื่อง รูปแบบทางสถาปัตยกรรม

2. การขาดอัตลักษณ์ของพื้นที่

3. การขาดความร่วมมือของชุมชนในการร่วมกันพัฒนาพื้นที่

ดังนั้นการออกแบบจะใช้แนวความคิดทางด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่น มุมมองและการเข้าถึง การกำหนดโซน การใช้วัสดุและเทคโนโลยีที่เหมาะสมและความปลอดภัย มาใช้โดยมีการปรับปรุงตามประเด็นปัญหาที่วิเคราะห์ได้ ได้แก่ มีการเสนอแนะการแบ่งพื้นที่ขึ้นใหม่ ไม่ให้เกิดความสับสน ในส่วนของที่จอดรถและทางสัญจรเสนอแนะให้จัดระบบการสัญจรให้ชัดเจน ควรแบ่งพื้นที่จอดรถออกตามประเภทของรถ เช่น รถบัส รถส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ และเพิ่มแนวต้นไม้เพื่อเพิ่มร่มเงา ปัญหาเรื่องเส้นทางสัญจร เสนอแนะให้มีการปรับปรุงหลังคาคลุมทางเดิน ให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และใช้วัสดุธรรมชาติ ปัญหาเรื่องป้าย เสนอแนะให้ควบคุมลักษณะของป้ายในพื้นที่ใหม่ โดยกำหนดพื้นที่สำหรับติดตั้งเฉพาะจุด และปรับปรุงรูปแบบป้ายให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ให้มีลักษณะแนวทางเดียวกันทั้งหมด ปัญหาเรื่องห้องน้ำ ไม่สามารถเพิ่มขึ้นใหม่ได้เพราะ ไม่มีพื้นที่รองรับ แต่แนะนำให้ปรับปรุงให้มีความสะอาด ถูกสุขอนามัยและมีป้ายชี้บอกที่ชัดเจน ปัญหาเรื่องภูมิทัศน์ เสนอแนะให้ปรับรูปแบบขององค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เสาไฟฟ้า ที่นั่งพัก ถังขยะ ตู้โทรศัพท์ ป้ายเรือ รวากันตก ฯลฯ ให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและมีความปลอดภัย

ซึ่งผลการออกแบบปรับปรุงนี้สามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดให้เป็นผังแม่บทสำหรับปรับปรุงพื้นที่ตลาดน้ำบางน้อย โดยเป็นไปตามวัตถุประสงค์และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่อย่างแท้จริง ทางภาครัฐสามารถนำไปกำหนดงบประมาณได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนทางภาคเอกชน ชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ก็จะได้รับความสะดวกสบายเวลาเยี่ยมชมหรือมาจับจ่ายซื้อของ ซึ่งการปรับปรุงใดๆ ในพื้นที่ตลาดน้ำบางน้อยครั้งนี้จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการปรับปรุงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเป็นสำคัญ

และสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพควรมีรูปแบบของรายการสารคดี ความยาวประมาณ 10 นาที ซึ่งทำให้เห็นว่าผู้ชมต้องการได้รับข้อมูลมากโดยใช้เวลาน้อยเพื่อเป็นข้อมูลในการเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่จริงและสื่อวีดิทัศน์นี้สามารถใช้เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ได้ด้วย

การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีความยาว 13 นาที 22 วินาที ภาพที่ใช้เป็นการผสมผสานกันของภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม ผสมผสานกับกราฟิก และข้อความ

ในรูปแบบรายการสารคดีแนะนำการท่องเที่ยว (Documentary Program) ใช้เสียงบรรยายเป็นเสียงผู้หญิง ดนตรีบรรเลง และเพลงประกอบเป็นแบบไทยสากล และมีการบรรยายจุดเด่นและสิ่งที่น่าสนใจของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งทำให้ผู้ชมจะสามารถรับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย ทั้งนี้ได้นำผลการวิจัยด้านลักษณะของสื่อวีดิทัศน์ที่มีประสิทธิภาพในการสร้างการรับรู้ด้านการท่องเที่ยว จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดสมุทรสงคราม ; สมศักดิ์ คล้ายสังข์ , 2553 มาประยุกต์ใช้พัฒนาต่อจนเกิดเป็น สื่อวีดิทัศน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวชุมชนบางคนที่ นั้นจำเป็นต้องดำรงทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนบางคนที่ ในการศึกษาวิจัยได้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การดำรงทุนทางธรรมชาติให้ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน โดยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เป็นสมบัติของลูกหลานบางคนที่ โดยการวางแผนการไม่ทำลายธรรมชาติ ไม่ขยายถนนโดยทำลายพื้นที่สวน การไม่ขายที่ดินเพื่อการสร้างโรงงานอุตสาหกรรม การจัดระเบียบการปลูกสร้างที่พักโฮมสเตย์ การใช้มิติทางสังคมดูแลสภาพพื้นที่ ทั้งนี้ใช้ระบบความรักกันในครอบครัว เช่น พื้นที่ด้านหน้าติดถนนด้านหลังติดแม่น้ำหรือติดคลอง ในวงศ์พี่น้องจะไม่แบ่งเนื้อที่แบบตัดเป็นส่วนหน้า กลาง หลัง หากแต่ทุกคนได้พื้นที่เหมือนกันในการหันหน้าออกถนน หลังบ้านติดแม่น้ำ ภาษาสื่อสารในท้องถิ่นเรียกว่า “การแบ่งที่ดินแบบเส้นก๋วยเตี๋ยว” ด้วยการตัดเป็นทางยาวเส้นขนานและใช้ทางออกร่วมกัน หากจะมีการขายที่ดินให้ขายในหมู่ญาติพี่น้อง (สัมภาษณ์คุณกัญญา รัตนบุรี อายุ 78 ปี 10 กันยายน 2555)

2. การดำรงของทุนมนุษย์ในพื้นที่จะแสดงออกในด้านการมิใช้ความรุนแรง การสอนให้พึ่งตนเอง มีการรวมกลุ่มอาชีพ มีการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของท้องถิ่น พร้อมการสนับสนุนงานพิพิธภัณฑ์ งานแสดงทางศิลปะการเขียนภาพ แกะสลักโดยใช้วัสดุท้องถิ่น การอนุรักษ์เพลงไทยในรูปของชมรม การยกย่องบุคคลในด้านการรวบรวมความรู้ของท้องถิ่น เพื่อนำเสนอเป็นความรู้ของท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์ โดยการรักษาความเป็นท้องถิ่นบางคนที่ให้ดำรงสืบไป

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด ควรให้การ สนับสนุนส่งเสริมในด้านการประชาสัมพันธ์ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอบางคนทีจังหวัดสมุทรสงครามเพิ่มมากขึ้นในสื่อประเภทโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต

4 หน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องควรมีให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรม ในด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพราะการท่องเที่ยวจะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามเพิ่มมากขึ้นและจะสามารถช่วยสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

5 ควรมีการสำรวจ พัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวใหม่ให้เกิดขึ้น เพื่อเพิ่มคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นให้ทั่วถึง

6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและเส้นทางกรท่องเที่ยว นั้น มีอยู่กลุ่ม 2 ใหญ่ ๆ คือ กลุ่มของหน่วยงานภาครัฐ (เทศบาลตำบล) และกลุ่มประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ โดยกลุ่มที่เป็นหน่วยงานภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและจัดสรรงบประมาณพัฒนาสภาพพื้นที่ให้กับแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางเดียวคือจากหน่วยงานภาครัฐสู่ประชาชน แต่ยังไม่พบว่าประชาชนนำเสนอแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสู่หน่วยงานภาครัฐอย่างชัดเจน แต่จะพบว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวจะร่วมกันระดมระดมแหล่งท่องเที่ยวของตนเองให้สามารถดำรงอยู่ในกระแสการท่องเที่ยวด้วยชุมชนเอง ถึงอย่างไรก็ไม่มีพลังในการขับเคลื่อนให้เจริญขึ้นอย่างสมบูรณ์ได้

7 หน่วยงานภาครัฐในชุมชนบางคนที เช่น เทศบาลตำบลบางนกแขวก จะมุ่งการพัฒนาพื้นที่ไปยังวัดเจริญสุขารามเป็นหลัก สืบเนื่องจากวัดเจริญสุขารามเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดั้งเดิมอยู่แล้วส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีพื้นที่ที่เหมาะสมในการพัฒนาต่อยอดต่อไปได้ทั้งทางวัด ชุมชน ประชาชนให้ความร่วมมืออย่างยิ่ง ส่วนแหล่งท่องเที่ยวตลาดเก่าบางนกแขวกจะเป็นเป้าหมายต่อไปในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเพียงรอความพร้อมของงบประมาณและประชาชนในพื้นที่เกิด “ระเบิดจากข้างใน” ของคนในพื้นที่ให้เกิดมีส่วนร่วมอย่างเต็มกำลังเท่านั้น

8 เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน ในส่วนของที่จอดรถและทางสัญจร ควรแบ่งพื้นที่จอดรถออกตามประเภทของรถ เช่น รถบัส รถส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ และเพิ่มร่มเงาจากแนวต้นไม้ ควรมีการปรับปรุงหลังคาคลุมทางเดิน ให้มีรูปแบบที่สอดคล้องกับลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และใช้วัสดุธรรมชาติ และเสนอแนะให้ควบคุมลักษณะของป้ายในพื้นที่ใหม่ โดยกำหนดพื้นที่สำหรับติดตั้งเฉพาะจุด และปรับปรุงรูปแบบป้ายให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนบางคนที่ และทุนทางวัฒนธรรมในชุมชนมีเป็นจำนวนมากดังนั้นโครงการวิจัยนี้จึงเจาะจงศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพียงบางแห่งเท่านั้นและบางมุมเท่านั้น จึงไม่สามารถกำหนดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สมบูรณ์ได้เนื่องจากภายในชุมชนบางคนที่นั้นยังมี ทุนทางวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านอื่นๆที่มีคุณค่าที่สมควรนำมารวมอยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชน เช่น วัดต่างๆในชุมชนบางคนที่ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สวนผลไม้ วิถีชีวิตชุมชน ศาลเจ้า ดังนั้นจึงควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยนำเสนอทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติให้รอบด้านเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชน